

ADAPTACIJOS SUTRIKIMO – NAUJO MODULIO 8 (ADNM-8) SKALĖS LIETUVIŠKOS VERSIJOS VADOVAS

Adaptacijos sutrikimo – naujo modulio 8 skalė (ADNM-8)

Adaptacijos sutrikimo – naujo modulio 8 skalė (ADNM-8) buvo kurta ir validuota bendradarbiaujant VU Psichotraumatologijos centro ir Ciuricho universiteto (Šveicarija) mokslininkams (Kazlauskas, Gegieckaite, Eimontas, Zelviene, & Maercker, 2018). Šis instrumentas skirtas įvertinti suaugusiųjų (≥ 18 m.) adaptacijos sutrikimo reakcijas, remiantis TLK-11 klasifikacija. Šį instrumentą sudaro dvi dalys: 16-os stresorių sąrašas bei 8 teiginiai, susiję su adaptacijos sutrikimo simptomais. Stresorių sąrašą sudaro įvykiai, susiję su savo ar artimųjų sveikata, profesine veikla, finansine padėtimi ar santykiais su kitais. Taip pat yra galimybė įrašyti papildomą stresorių, kurio nebuvo pateiktame sąrašė. Pildant šią skalę yra prašoma pažymėti visus stresorius, su kuriais asmuo susidūrė **per praėjusius dvejus metus**. Antroji ANDM-8 skalės dalis sudaryta iš 8 teiginių, kuriuos asmuo turi įvertinti skalėje nuo 1 iki 4, kur 1 – niekada, 4 – dažnai. ADNM-8 skalės teiginiai suskirstyti į dvi TLK-11 išskirtas adaptacijos sutrikimo simptomų subskales – įkyrių minčių (4 teiginiai) ir prisitaikymo sunkumų (4 teiginiai) subskales.

ADNM-8 yra atviros prieigos instrumentas, kurio naudojimui ar vertimui į kitas kalbas autorių sutikimas nėra reikalingas.

ADNM-8 metodikos lietuviškos versijos psichometriniai duomenys

ADNM-8 skalė buvo adaptuota plačios apimties suaugusiųjų tyrime, kuriame dalyvavo 1,174 asmenys (Kazlauskas et al., 2018). Tyrimo dalyvių amžiaus vidurkis buvo 34,85 m. ($SD = 11,46$). Visų ADNM-8 instrumento teiginių vidinio suderintumo rodiklis *Cronbach* $\alpha = 0,83$, poskalių – įkyrių minčių subskalės *Cronbach* $\alpha = 0,85$, prisitaikymo sunkumų subskalės *Cronbach* $\alpha = 0,71$. ADNM-8 vidutinis įvertis tyrimo imtyje buvo 26,32 ($SD = 4,23$), įkyrių minčių poskalės vidurkis buvo 13,72 ($SD = 2,32$), prisitaikymo sunkumų poskalės vidurkis – 12,59 ($SD = 2,50$). ADNM-8 struktūrinio validumo analizė patvirtino dviejų išskirtų faktorių – įkyrių minčių ir prisitaikymo sunkumų – tinkamumą vertinant adaptacijos sutrikimo reakcijas. Patvirtinamosios faktorinės analizės rodikliai: *CFI* = 0,985, *RMSEA* = 0,048 (95% *CI* 0,036-0,061), ($\chi^2 = 66,53$, *df* = 18, $p < 0,001$). Visų faktorių svoriai varijavo nuo 0,56 iki 0,81 ($p < 0,001$). Metodikos patikimumas ir konstrukto validumas pakankamas ir metodika gali būti naudojama Lietuvos populiacijoje (Kazlauskas et al., 2018). Longitudinio tyrimo, kuriame dalyvavo 205 asmenys (amžius $M = 34,06$; $SD = 11,63$), turintys aukštą sutrikimo riziką bei patyrę daugkartinių gyvenimo stresorių, rezultatai patvirtina geras metodikos psichometrines savybes, bei adaptacijos sutrikimo simptomų stabilumą po 12 mėnesių (Kazlauskas et al., 2022).

ADNM-8 metodikos administravimas

ADNM-8 metodiką gali naudoti psichikos sveikatos specialistai: gydytojai ir psichologai, rekomenduojama baigti specializuoto psichotraumatologinio įvertinimo mokymus. Naudojant ADNM-8 metodiką būtina laikytis Tarptautinių ir Lietuvos testų naudojimo reglamentų (ITC, 2013; LPS, 2014) ir profesinės (medikų/psichologo) etikos reikalavimų. Klausiant žmogaus apie jam skaudžius patyrimus būtina laikytis nuostatos, kad negalime pakenkti asmeniui. Asmenims, kurie pildo šį klausimyną, turi būti suteikta tinkama psichologinė pagalba, jeigu jos prireiktų, arba būtina informuoti, kur žmogus gali kreiptis dėl profesionalios psichologinės pagalbos. **Remiantis ADNM-8 metodika, negalima diagnozuoti Adaptacijos sutrikimo, šis instrumentas gali būti naudojama tik įvertinant Adaptacijos sutrikimo simptomatikos išreikštumą / riziką.**

Klausimynui užpildyti pakanka 5-10 minučių. Rezultatų skaičiavimas užtrunka iki 5 min.

ADNM-8 įverčių skaičiavimas

Metodiką sudaro dvi subskalės ir bendras įvertis. Klausimai skaičiuojami nuo 1 (nėra simptomo) iki 4 balų (simptomas labai stipriai išreikštas). Subskalių įvertis yra subskalę sudarančių teiginių įverčių suma.

ADNM-8 **įkryšių minčių** subskalę sudaro: 1, 2, 4, 5 teiginiai.

ADNM-8 **pritaikymo sunkumų** subskalę sudaro: 3, 6, 7, 8 teiginiai.

ADNM-8 bendro įverčio įvertinimas yra visų metodiką sudarančių teiginių įverčių suma.

Įvertis lygus ar didesnis nei 23 nurodo Adaptacijos sutrikimo riziką (Zelviene et al., 2020).

Jeigu kiltų kokių nors klausimų dėl ADNM-8 metodikos lietuviškos versijos naudojimo, prašome kreiptis į Vilniaus universiteto Psichotraumatologijos centrą (M. K. Čiurlionio g. 29, 203 kab., LT-03100, Vilnius), el.paštas: psichotraumatologija@fsf.vu.lt.

Literatūra

International Test Commission (2001). *International Guidelines for Test Use*, *International Journal of Testing*, 1(2), 93-114. https://doi.org/10.1207/S15327574IJT0102_1

Kazlauskas, E., Gegieckaite, G., Eimontas, J., Zelviene, P., & Maercker, A. (2018). A brief measure of the international classification of diseases-11 adjustment disorder: investigation of psychometric properties in an adult help-seeking sample. *Psychopathology*, 51(1), 10-15. <https://doi.org/10.1159/000484415>

Kazlauskas, E., Elklit, A., & Truskauskaitė, I. (2022). A Longitudinal Course of ICD-11 Adjustment Disorder Symptom Profiles: A 12-Month Follow-Up Study. *Psychopathology*, 55(6), 373-381. <https://doi.org/10.1159/000525630>

Lietuvos psichologų sąjunga (2014). Testų naudojimo reglamentas. *Parengė LPS Psichologinio įvertinimo komitetas*.

Maercker, A., Einsle, F., Köllner, V. (2007). Adjustment disorders as stress response syndromes: A new diagnostic concept and its exploration in a medical sample. *Psychopathology*, 40, 135-146. <https://doi.org/10.1159/000099290>

Zelviene, P., Kazlauskas, E., & Maercker, A. (2020). Risk factors of ICD-11 adjustment disorder in the Lithuanian general population exposed to life stressors. *European Journal of Psychotraumatology*, 11(1), 1708617. <https://doi.org/10.1080/20008198.2019.1708617>

ADAPTACIJOS SUTRIKIMO – NAUJO MODULIO 8 (ADNM-8) SKALĖ

Žemiau pateiktos stresą keliančios gyvenimo situacijos. Prašome Jūsų pažymėti situacijas, su kuriomis susidūrėte **per praėjusius dvejus metus** ir dėl kurių **šiuo metu patiriate** labai didelių sunkumų. Pažymėkite visas Jums tinkamas situacijas.

<i>Situacija</i>	<i>Taip</i>
1. Skrybros / išsiskyrimas	☐
2. Konfliktai šeimoje	☐
3. Konfliktai darbe	☐
4. Konfliktai su kaimynais	☐
5. Artimojo liga / slauga	☐
6. Artimojo mirtis	☐
7. Pristatymas prie išėjimo į pensiją	☐
8. Bedarbystė	☐
9. Per daug arba per mažai darbo	☐
10. Sunkumai dėl riboto laiko / terminų spaudimo	☐
11. Persikraustymas	☐
12. Finansiniai sunkumai	☐
13. Paties sunki liga	☐
14. Rimta avarija	☐
15. Užpuolimas / nusikaltimas	☐
16. Nutrūkusi laisvalaikio veikla	☐
17. Kita stresą sukėlusį gyvenimo situacija (<i>įrašykite</i>):	

Situacijos, kurias prieš tai žymėjote, gali turėti įvairių pasekmių asmens savijautai ir elgesiui. Žemiau pateikti teiginiai apie streso reakcijas, kurias gali sukelti šios situacijos. Prašome pažymėti, **kaip dažnai per pastarąją savaitę** Jums pasireiškia pateiktos reakcijos (nuo „niekada“ iki „dažnai“).

	Dažnumas per pastarąją savaitę			
	Niekada	Retai	Kartais	Dažnai
1. Nuolat galvoju apie stresą keliančią situaciją(-as).	☐	☐	☐	☐
2. Vis pagalvoju apie stresą keliančią situaciją(-as) ir tai man sukelia daug sunkumų.	☐	☐	☐	☐
3. Man sunku sukaupti dėmesį dėl stresą keliančios situacijos(-ų).	☐	☐	☐	☐
4. Nuolat užplūsta prisiminimai apie stresą keliančią situaciją(-as) ir niekaip negaliu jų sustabdyti.	☐	☐	☐	☐
5. Mano mintys nuolat sukasi apie dalykus, primenančius stresą keliančią situaciją(-as).	☐	☐	☐	☐
6. Man nepatinka eiti į darbą ar rūpintis kasdieniais buitinais dalykais dėl stresą keliančios situacijos(-ų).	☐	☐	☐	☐
7. Nebegaliu ramiai miegoti dėl stresą keliančios situacijos(-ų).	☐	☐	☐	☐
8. Apibendrinant, stresinė situacija(-os) stipriai paveikė mano asmeninius santykius, mano laisvalaikį ir kitas svarbias veiklas mano gyvenime.	☐	☐	☐	☐

DĖKOJAME, KAD SKYRĖTE LAIKO ATSAKYTI Į PATEIKTUS KLAUSIMUS

© Maercker, Einsle, Köllner, 2007

© Revizuota lietuviška versija Kazlauskas, Želvienė, 2017

Versija 2023 02 14